

Vaše práva sociálneho zabezpečenia

v Dánsku

Informácie nachádzajúce sa v tejto príručke boli pripravené a aktualizované v úzkej spolupráci s národnými korešpondentmi vzájomného informačného systému o sociálnej ochrane (Mutual Information System on Social Protection, MISSOC).

Ďalšie informácie o sieti systému MISSOC sú k dispozícii na adrese:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sk&catId=815>

Táto príručka obsahuje všeobecný opis ustanovení v oblasti sociálneho zabezpečenia platných v konkrétnej krajine. Podrobnejšie informácie môžete získať v ďalších publikáciách siete MISSOC, ktoré sú k dispozícii na uvedenom prepojení. Tiež sa môžete obrátiť na príslušné orgány a inštitúcie uvedené v prílohe k tejto príručke.

Ani Európska komisia, ani žiadna osoba konajúca v jej mene nenesie zodpovednosť za použitie informácií, ktoré obsahuje táto publikácia.

Obsah

Kapitola I: Všeobecné informácie, organizácia a financovanie.....	4
Úvod.....	4
Organizácia sociálnej ochrany.....	4
Financovanie.....	5
Kapitola II: Zdravotná starostlivosť.....	6
Kedy máte nárok na zdravotnú starostlivosť?	6
Aké dávky sa poskytujú?	6
Ako získať zdravotnú starostlivosť?	7
Kapitola III: Peňažné nemocenské dávky.....	8
Kedy máte nárok na nemocenské dávky?.....	8
Aké dávky sa poskytujú?	9
Ako získať peňažné dávky nemocenského poistenia?	9
Kapitola IV: Dávky v materstve a dávky v otcovstve.....	11
Kedy máte nárok na dávky v materstve alebo dávky v otcovstve?	11
Aké dávky sa poskytujú?	11
Ako získať dávky v materstve a dávky v otcovstve?	12
Kapitola V: Dávky v invalidite.....	13
Kedy máte nárok na dávky v invalidite?.....	13
Aké dávky sa poskytujú?	13
Ako získať dávky v invalidite?.....	14
Kapitola VI: Starobné dôchodky a dávky v starobe	15
Kedy máte nárok na dávky v starobe?	15
Aké dávky sa poskytujú?	16
Ako získať dávky v starobe?	16
Kapitola VII: Pozostalostné dávky	18
Kedy máte nárok na pozostalostné dávky?.....	18
Aké dávky sa poskytujú?	18
Ako získať pozostalostné dávky?	19
Kapitola VIII: Dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania.....	20
Kedy máte nárok na dávky v súvislosti v pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?	20
Aké dávky sa poskytujú?	20
Ako získať dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?	21
Kapitola IX: Rodinné dávky	23
Kedy máte nárok na rodinné dávky?	23
Aké dávky sa poskytujú?	24
Ako získať rodinné dávky?	24
Kapitola X: Nezamestnanosť	26
Kedy máte nárok na dávky v nezamestnanosti?.....	26
Aké dávky sa poskytujú?	27
Ako získať dávky v nezamestnanosti?	27
Kapitola XI: Minimálne zdroje	28
Kedy máte nárok na dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?.....	28
Aké dávky sa poskytujú?	28
Ako získať dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?.....	29
Kapitola XII: Dlhodobá starostlivosť	30
Kedy máte nárok na dlhodobú starostlivosť?	30
Aké dávky sa poskytujú?	30
Ako získať dlhodobú starostlivosť?	30
Príloha : Užitočné adresy a webové stránky	31

Kapitola I: Všeobecné informácie, organizácia a financovanie

Úvod

Plnenia a dávky sociálneho zabezpečenia v Dánsku sú nasledujúce:

- dávky v prípade choroby, hospitalizácie, dávky v materstve, nemocenské a materské dávky a pomoc pri readaptácii;
- poistenie proti pracovným úrazom a chorobám z povolania;
- príspevok na úhradu pohrebných nákladov,
- invalidné dôchodky;
- starobné dôchodky a doplnkové dôchodky,
- dávky v nezamestnanosti;
- rodinné dávky.

Väčšina oblastí dánskeho sociálneho zabezpečenia je povinná, neexistujú žiadne podmienky vstupu do rôznych systémom. Výnimkou je poistenie v nezamestnanosti.

Organizácia sociálnej ochrany

Dôchodkové systémy

Všetci dánski občania s pobytom v Dánsku majú nárok na predbežný dôchodok v prípade invalidity (invalidné dôchodky) do veku 65 rokov. Vo veku 65 rokov majú nárok na starobný dôchodok. Dôchodkový systém (sociálne dôchodky) riadia miestne úrady. Na vykonávanie právnych predpisov dozerá ministerstvo zamestnanosti (*Beskæftigelsesministeriet*). Ministerstvo však nemá právo zasahovať v jednotlivých prípadoch.

Systém doplnkových dôchodkov (*Arbejdsmarkedets Tillægspension, ATP*) zaručuje zamestnancom, ktorí pracujú minimálne 9 hodín týždenne, doplnkový príspevok v sociálnemu dôchodku.

Systémy čiastočných dôchodkov z poistenia v nezamestnanosti a predčasných dôchodkov predstavujú systémy prechodu z pracovného života do dôchodku. Riadi ich ministerstvo zamestnanosti.

Zdravotné poistenie

Zdravotné poistenie, ktoré sa poskytuje všetkým obyvateľom, riadia a financujú regionálne a miestne úrady. Na poistenie dozerá ministerstvo zdravotníctva (*Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse*). Všetky osoby s pobytom v Dánsku majú zdravotné poistenie. Peňažné dávky v prípade choroby vyplácajú miestne úrady (v rámci ministerstva zamestnanosti).

Rodinné dávky

Všeobecné rodinné dávky a rôzne ďalšie rodinné prídavky spravujú miestne úrady (v rámci ministerstva daní, *Skatteministeriet*, a ministerstva sociálnych vecí a začlenenia,

Social- og Indenrigsministeriet). Peňažné dávky v prípade materstva vyplácajú miestne úrady (v rámci ministerstva zamestnanosti).

Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je dobrovoľné. Poistenie v nezamestnanosti sa delí na niekoľko oblastí. Členské príspevky pokrývajú časť štátneho podielu na výdavkoch súvisiacich s poistením v nezamestnanosti vrátane predčasného dôchodku. Na poistenie v nezamestnanosti dozerá ministerstvo zamestnanosti.

Financovanie

Dávky dánskeho sociálneho zabezpečenia sú spravidla financované z daní (dane odvádzané štátu a obciam) vrátane príspevkov v rámci trhu práce (*arbejdsmarkedsbidrag*).

Kapitola II: Zdravotná starostlivosť

Kedy máte nárok na zdravotnú starostlivosť?

Všetky osoby s riadnym pobytom v Dánsku majú nárok nemocničnú liečbu, starostlivosť v materstve a dávky zdravotného poistenia.

Keď sa usadíte v Dánsku, musíte sa prihlásiť do registra obyvateľov obce svojho bydliska. Tým ste prihlásený do fondu zdravotného poistenia. Máte nárok na lekársku starostlivosť a dostanete zdravotný preukaz.

Aké dávky sa poskytujú?

Dávky zdravotného poistenia

Máte nárok na:

- liečbu všeobecným lekárom, ktorého ste si zvolili;
- liečbu lekárom špecialistom, ku ktorému vás poukázal váš všeobecný lekár;
- niektoré druhy ošetrovania zubov,
- fyzioterapeutická starostlivosť na lekársky predpis;
- starostlivosť poskytovaná chiropraktikom;
- podologická starostlivosť na lekársky predpis pre isté skupiny pacientov;
- psychoterapia na lekársky predpis pre isté skupiny pacientov;
- lieky;
- výživové prípravky na lekársky predpis.

Starostlivosť, ktorú poskytujú všeobecní lekári a lekári špecialisti, je bezplatná pre osoby skupiny jedna.

System zdravotného poistenia čiastočne pokrýva náklady na ostatné druhy liečby podľa sadzovníka stanoveného po spoločnej dohode s organizáciami praktických lekárov.

Sadzba na preplácanie liekov závisí od vašich celkových ročných výdavkov na vybrané lieky. K preplateniu nedôjde, ak vaše celkové ročné výdavky sú nižšie ako 890 DKK (120 EUR). Preplatenie sa zvyšuje podľa rozpätí: dosahuje 50 % pri výdavkoch od 890 DKK (120 EUR) do 1 450 DKK (195 EUR), 75 % pri výdavkoch pohybujúcich sa od 1 450 DKK (195 EUR) do 3 130 DKK (421 EUR) a 85 % pri výdavkoch prekračujúcich 3 130 DKK (421 EUR).

V prípade detí do 18 rokov sú vybrané lieky preplácané aspoň na 60 %.

Nemocničná starostlivosť

Ak potrebujete nemocničnú liečbu, môžete si zvoliť zariadenie spomedzi verejných nemocníc v Dánsku, kde sa poskytuje požadovaná liečba. Liečba je bezplatná. Vo väčšine prípadov musí hospitalizáciu predpísať lekár, pokiaľ nejde o úraz alebo akútne ochorenie.

Máte nárok na bezplatné vyšetrenie lekárom a pôrodnou asistentkou v rámci tehotenstva a pôrodu. Pôrod v nemocnici alebo v inom verejnom zariadení a pomoc pôrodnej asistentky pri pôrode doma sú bezplatné.

Ako získať zdravotnú starostlivosť?

Existujú dve kategórie zdravotného poistenia. Môžete si vybrať medzi skupinou 1 a skupinou 2. Skupinu môžete zmeniť jedenkrát ročne.

Poistenci skupiny 1 sú pridelení konkrétnemu všeobecnému lekárovi, ktorý má zmluvu s inštitúciami v rámci systému zdravotného poistenia. Ak chcete navštíviť odborného lekára, musíte si vyžiadať poukaz od vášho všeobecného lekára.

Poistenci skupiny 2 si môžu slobodne vybrať svojich všeobecných lekárov a špecialistov. Dostanú príspevok rovnajúci sa sume, ktorú by zdravotná poisťovňa zaplatila za rovnakú liečbu pacienta zo skupiny 1. Lekár si sám určuje svoj honorár.

Deti do 16 rokov majú rovnakého lekára a patria do rovnakej skupiny poistencov ako ich rodičia alebo ich poručník.

Opravné prostriedky

Ak nesúhlasíte s nejakým rozhodnutím, môžete sa odvolať do štyroch týždňov od dátumu, ku ktorému ste dostali rozhodnutie.

Voči rozhodnutiam miestneho úradu týkajúcim sa zdravotného poistenia sa možno odvolať na národnom úrade pre práva a sťažnosti pacientov (*Patientombuddet*).

Ďalšie informácie poskytne národný úrad pre práva a sťažnosti pacientov.

Kapitola III: Peňažné nemocenské dávky

Kedy máte nárok na nemocenské dávky?

Nemocenské dávky sú určené na kompenzáciu straty príjmu zo zárobkovej činnosti vyplývajúcu z práceneschopnosti z dôvodu choroby.

To znamená, že osoby, ktoré poberajú mzdu, náhradu príjmu (napríklad dávky v nezamestnanosti) alebo iný príjem zo zárobkovej činnosti, ktorý pochádza hlavne z ich osobnej práce, majú nárok peňažné dávky. Podmienkou je, že tento príjem je v Dánsku zdaniteľný.

Podmienky, ktoré treba splniť

Na možnosť uplatniť si nárok na nemocenské dávky musíte byť neschopní pracovať, pretože ste chorý. Musíte tiež mať zamestnanie.

Zamestnanci, ktorí nepoberajú úplnú mzdu počas choroby, majú nárok na nemocenské dávky vyplácané zamestnávateľom hneď od prvého dňa choroby pod podmienkou, že tento zamestnávateľ ich zamestnával v priebehu ôsmich týždňov, ktoré predchádzali ich absencii, a že odpracovali u tohto zamestnávateľa aspoň 74 hodín za toto obdobie. Majú nárok na nemocenské dávky vyplácané zamestnávateľom v trvaní prvých 30 dní obdobia choroby.

Ak práceneschopnosť presahuje 30 dní, alebo ak v čase jej vzniku nemáte nárok na nemocenské dávky vyplácané zamestnávateľom, môžete si nárokovať na nemocenské dávky vyplácané miestnym úradom pod podmienkou, že ste mali spojenie s pracovným trhom v trvaní 26 týždňov, ktoré predchádzali vzniku choroby, a že ste za toto obdobie odpracovali aspoň 240 hodín.

Taktiež máte nárok na denné nemocenské dávky, ak máte poistenie pre prípad nezamestnanosti, ak ste ukončili odborné vzdelávanie v dĺžke aspoň 18 mesiacov za posledný mesiac, ak študujete a vykonávate platenú stáž, alebo ak máte flexibilné zamestnanie (*flexjob*) u súkromného alebo verejného zamestnávateľa.

Samostatne zárobkovo činné osoby majú nárok na nemocenské dávky vyplácané miestnym úradom po dvoch týždňoch choroby pod podmienkou, že vykonávali samostatnú zárobkovú činnosť ako svoju hlavnú činnosť aspoň 18 ½ hodín denne za posledných 12 mesiacov, z toho mesiac bezprostredne pred práceneschopnosťou z dôvodu choroby.

Okrem toho existuje systém poistenia pre samostatne zárobkovo činné osoby. Ide o dobrovoľný systém, ktorý umožňuje samostatne zárobkovo činným osobám poberať nemocenské dávky počas prvých dvoch týždňov choroby.

Aké dávky sa poskytujú?

Výška dávok

Dávky sa vypočítavajú na základe hodinovej mzdy, na ktorú by ste mali nárok, keby ste neochoreli. Ak ste samostatne zárobkovo činná osoba, dávka sa vypočítava na základe príjmov zo samostatnej zárobkovej činnosti.

Výška dávok dosahuje maximálne 3 940 DKK (530 EUR) týždenne. Maximálne hodinové sadzby zodpovedajú uvedenej maximálnej sume vydelenej bežným počtom hodín pracovného týždňa určeným v kolektívnych zmluvách (37 hodín); dosahujú teda 106,49 DKK (14 EUR). Dávky sa vyplácajú v týždennom intervale.

Zamestnancom, ktorí sú čiastočne práceneschopní z dôvodu choroby, sa môžu vyplácať znížené nemocenské dávky. Dávky sa im vyplácajú za hodiny v týždni, počas ktorých nepracujú v dôsledku svojej choroby.

Trvanie dávok a priebežné sledovanie

Platenie dávok sa skončí, ak boli vyplácané (alebo ak sa chorému zamestnancovi vyplácala mzda) počas viac ako 52 týždňov v priebehu 18 mesiacov. Dni, za ktoré boli vyplatené dávky (alebo mzda) počas prvých 30 dní absencie z dôvodu choroby, a obdobia, za ktoré sa vyplácali dávky (alebo mzda) v súvislosti s tehotenstvom, pôrodom alebo adopciou, sa neberú do úvahy. Existuje viacero možností na predĺženie vyplácania náhrad nad 52 týždňov.

Miestny úrad musí priebežne sledovať práceneschopných zamestnancov, aby si zachovali spojenie s pracovným trhom. Jednotlivé prípady musí preskúmať najneskôr osem týždňov od začatia práceneschopnosti. Druhé preskúmanie sa vykoná do troch mesiacov od vzniku ochorenia. Ak v priebehu troch mesiacov nedôjde k úplnému vyliečeniu, ale posudzovaná osoba môže pracovať na čiastočný úväzok alebo mať príjem z pracovných ponúk, preskúmanie sa bude vykonávať každé tri mesiace. V rámci prvého preskúmania miestny úrad rozhodne o vypracovaní plánu priebežného sledovania. Plán musí byť vypracovaný najneskôr hneď po druhom priebežnom preskúmaní.

Osoby, ktoré poberajú sociálny dôchodok, alebo ktoré by mohli vzniesť nárok na sociálny dôchodok zo zdravotných dôvodov, majú nárok na nemocenské dávky len v obmedzenom trvaní (26 týždňov za 12 mesiacov). rovnako je to aj v prípade osôb, ktoré dosiahli vek 65 rokov.

Ako získať peňažné dávky nemocenského poistenia?

Svojmu zamestnávateľovi musíte oznámiť ochorenie čo najskôr, do 2 hodín od začatia pracovnej doby, ak v zamestnaneckom obežníku alebo v podobnom dokumente nie je uvedený iný termín. Ak by ste ho informovali príliš neskoro, váš nárok na dávky až do chvíle oznámenia zaniká. Zamestnávateľ môže vyžadovať, aby ste mu predložili v prijateľnom časovom rámci dôkaz vo forme písomného potvrdenia alebo podobného dokladu, že absencia je spôsobená chorobou. Môže tiež vyžadovať potvrdenie od lekára, ak to považuje za potrebné. Ak nepredložíte požadované dôkazy, spravidla svoj nárok na dávky stratíte.

O denné nemocenské dávky musíte požiadať príslušný miestny úrad do 8 dní od odoslania informačného listu zo systému SDPI (digitálne riešenie na základe žiadosti o uznanie ochorenia zo strany zamestnávateľa alebo zamestnaneckej poisťovne). Úrad môže od vás vyžadovať potvrdenie od lekára, pokiaľ to pokladá za potrebné. Ak nepredložíte požadované dôkazy, spravidla svoj nárok na dávky stratíte.

Ak zamestnávateľ nevypláca nemocenské dávky a miestny úrad to pokladá za neodôvodnené, tento úrad zaplatí zálohu nemocenských dávok.

Kapitola IV: Dávky v materstve a dávky v otcovstve

Kedy máte nárok na dávky v materstve alebo dávky v otcovstve?

Vecné dávky (zdravotná starostlivosť) sú určené pre všetky ženy s pobytom v Dánsku trvajúcim aspoň šesť týždňov.

Peňažné dávky sú určené zamestnancom a samostatne zárobkovo činným osobám vrátane pomáhajúceho manželského partnera. Žena, ktorá bola zamestnaná aspoň 13 týždňov pred získaním nároku na materskú dovolenku a v tomto období odpracovala minimálne 120 hodín, alebo spĺňa požiadavky na to, aby bola považovaná za samostatne zárobkovo činnú osobu, má nárok na dennú dávku v materstve, z dôvodu pôrodu a adopcie.

Aké dávky sa poskytujú?

Vecné dávky

Ženy s riadnym pobytom v Dánsku majú nárok na bezplatnú starostlivosť v materstve. Ponúkané služby zahŕňajú prenatálne vyšetrenia, bezplatnú dopravu na vyšetrenia a na pôrod, pôrod v nemocnici alebo pomoc pôrodnej asistentky v prípade pôrodu v domácom prostredí.

Peňažné dávky

Denná dávka sa vypláca v prípade materstva, adopcie alebo otcovstva.

Materský prídavok sa môže vyplácať matke od štvrtého týždňa pred predpokladaným termínom pôrodu a naďalej sa vypláca počas 46 týždňov po narodení dieťaťa, pričom posledných 32 týždňov si môžu obaja rodičia rozdeliť medzi sebou. Ak sa jeden z rodičov vráti do práce na čiastočný úväzok, dovolenku je možné proporčne predĺžiť. Rodičia si môžu vybrať predĺženie dovolenky na 40 alebo 46 týždňov (po 14 týždňoch), ale dávky zostanú vo výške vyplácanej za 32 týždňov. Nezávisle od toho má otec nárok na dávky počas dvoch týždňov v období 14 týždňov nasledujúcich po narodení.

Podobne aj adoptívni rodičia majú nárok na denné dávky, ktoré môžu poberať 46 týždňov od skutočného prevzatia starostlivosti o dieťa.

Rodičia, ktorí majú zamestnanie, si môžu preniesť časť svojej dovolenky. Prenesenú dovolenku si musia vybrať, skôr než dieťa dosiahne vek 9 rokov.

Suma

V prípade zamestnankýň sa peňažné dávky v materstve (*dagpenge ved fødsel*) vypočítajú na základe hodinovej mzdy zamestnankyne, pričom maximálna hranica je 3 940 DKK (530 EUR) týždenne alebo 106,49 DKK (14 EUR) na hodinu (37 hodín týždenne), a na základe počtu odpracovaných hodín. V prípade samostatne zárobkovo činných osôb sa peňažné dávky v materstve vypočítajú na základe príjmov z pracovnej činnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby, pričom maximálna hranica je rovnaká ako v predchádzajúcom prípade.

Dovolenkový príspevok

Ženy, ktoré nemajú nárok na vyplatenie plného prídavku počas materskej dovolenky a nemajú poistenie v nezamestnanosti, majú nárok na dovolenkový príspevok. Príspevok sa vypláca na dovolenku v nasledujúcom roku v období od 1. mája do 30. apríla. Dovolenkový príspevok zodpovedá úrovni materského prídavku a podmienkou pre vznik tohto práva je zamestnanie 12 mesiacov pred pôrodom.

Ako získať dávky v materstve a dávky v otcovstve?

Žiadosti o peňažné dávky z dôvodu narodenia alebo adopcie dieťaťa sa musia predkladať miestnemu úradu do ôsmich týždňov od dátumu pôrodu alebo prevzatia starostlivosti o adoptované dieťa. Zamestnávateľ vypláca dávky za absenciu z dôvodu prenatalných vyšetrení.

Kapitola V: Dávky v invalidite

Kedy máte nárok na dávky v invalidite?

Osoby, ktorých schopnosť pracovať je trvalo natoľko znížená, že by sa nedokázali samostatne užiť pri vykonávaní zárobkovej činnosti bez ohľadu na ich možnosti podpory v rámci sociálnych právnych predpisov (napríklad výkon zamestnania so štátnou podporou), majú nárok na invalidný dôchodok (*førtidspension*).

Na tento dôchodok majú nárok:

- dánski štátni príslušníci,
- osoby, na ktoré sa vzťahuje nariadenie (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia,
- ostatní cudzí štátni príslušníci po desiatich rokoch riadneho pobytu v Dánsku.

Na získanie nároku na dôchodok je potrebné, aby ste mali riadny pobyt v Dánsku aspoň počas troch rokov medzi vašimi 15. narodeninami a dátumom, ku ktorému žiadate o dôchodok.

Aké dávky sa poskytujú?

Výška dôchodku je odlišná v prípade osamelých osôb a ďalších príjemcov. Súčasne závisí od príjmu dotknutej osoby a od príjmu manželského partnera prípadne druha/družky. Dávky nezávisia od predchádzajúcich príjmov.

Na plný dôchodok máte nárok, ak ste bývali v Dánsku počas obdobia rovnajúceho sa aspoň štyrom pätinám rokov, ktoré uplynuli od vašich 15. narodenín do dátumu, ku ktorému je dôchodok priznaný. Ak je čas pobytu kratší, dôchodok závisí od pomeru medzi dĺžkou pobytu a štyrmi pätinami obdobia, ktoré uplynulo od vašich 15. narodenín do dátumu, ku ktorému je dôchodok priznaný.

Invalidný dôchodok sa zruší, ak príjemca dosiahne vek 65 (67) rokov a automaticky prejde do systému bežného starobného dôchodku. Percento úplného starobného dôchodku, ktorý sa vypláca, je totožné s percentom úplného invalidného dôchodku, ktorý bol priznaný.

Dôchodok sa vypláca ku koncu každého mesiaca. Invalidný dôchodok sa môže vyplácať najskôr od prvého dňa mesiaca, ktorý nasleduje po dni rozhodnutia o priznaní dôchodku, ale musí sa vyplatiť najneskôr v prvý deň mesiaca nasledujúceho po troch mesiacoch, ktoré uplynuli od začiatku riešenia žiadosti o dôchodok.

Ďalšie peňažné dávky sa vyplácajú ako kompenzácia dodatočných výdavkov z dôvodu zdravotného postihnutia (*merudgiftsydelse*). K týmto výdavkom patria výdavky na pomoc tretej osoby, kúrenie, liečebné náklady, osobitné prístroje atď. Ich výška sa stanovuje v každom prípade osobitne, pričom sa zohľadňujú očakávané výdavky.

Ako získať dávky v invalidite?

Žiadosť musíte predložiť úradu v mieste bydliska. Úrad môže od vás požadovať lekárske osvedčenie, ktoré vám vystaví váš lekár na osobitnom formulári. Náklady na toto osvedčenie hradí miestny úrad.

Keď miestny úrad dostane žiadosť o invalidný dôchodok, musí zvážiť všetky možnosti priznania pomoci, ktoré ustanovujú sociálne právne predpisy.

Úrad rozhodne o vybavení spisu podľa predpisov o invalidných dôchodkoch, pokiaľ sa preukáže, že vzhľadom na osobitné okolnosti je úplne jasné, že vaša schopnosť pracovať sa nemôže zlepšiť opatreniami aktivácie, opätovnej adaptácie, liečebnými či inými opatreniami.

Opravné prostriedky

Ak nesúhlasíte s rozhodnutím miestneho úradu o nároku na dôchodok, môžete sa proti nemu odvolať na regionálnej zamestnaneckej rozhodcovskej komisii (*Beskæftigelsesankenævnet*).

Lehota na odvolanie je štyri mesiace.

Kapitola VI: Starobné dôchodky a dávky v starobe

Kedy máte nárok na dávky v starobe?

Všetky osoby, ktoré majú riadny pobyt v Dánsku, majú v zásade nárok na všeobecný dôchodok (*folkepension*) vo veku 65 rokov. V prípade osôb, ktoré dosiahli šesťdesiat rokov pred 1. júlom 1999, je dôchodkový vek 67 rokov.

Okrem toho jestvuje v prípade zamestnancov povinný doplnkový dôchodkový systém (ATP).

Sociálny dôchodok

Na tento dôchodok majú nárok:

- dánski štátni príslušníci,
- osoby, na ktoré sa vzťahuje nariadenie (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia,
- ostatní cudzí štátni príslušníci po desiatich rokoch riadneho pobytu v Dánsku.

Na získanie nároku na dôchodok je potrebné, aby ste mali riadny pobyt v Dánsku aspoň počas troch rokov medzi vašimi 15. narodeninami a 65. (67.) narodeninami. Nárok na starobný dôchodok v plnej výške sa získava po 40 rokoch pobytu v Dánsku v období od 15 do 65 (67) rokov veku. Osoby, ktoré majú kratšie obdobie pobytu, majú právo na čiastkový dôchodok, ktorý sa rovná 1/40 úplného dôchodku za každý rok riadneho pobytu v Dánsku v období od 15 do 65 (67) rokov veku.

Doplnkový dôchodok

Všetci zamestnanci od 16 pracujúci v Dánsku sú krytí systémom ATP, pokiaľ pracujú aspoň deväť hodín týždenne. Zamestnanci, ktorí sa stali samostatne zárobkovo činnými osobami, môžu za istých podmienok zostať prihlásení v systéme ATP. V tomto prípade platia za seba príspevky v plnej výške. Doplnkový dôchodkový systém zamestnancov je financovaný spoločne zamestnancami a zamestnávateľmi; zamestnávatelia uhrádzajú dve tretiny príspevku, zamestnanci zostávajúcu jednu tretinu. Zamestnávateľ je zodpovedný za vyberanie príspevkov, ktoré hradí zamestnanec.

V prípade zamestnancov pracujúcich na skrátený úväzok, ktorí sú krytí systémom ATP, dosahuje príspevok dve tretiny alebo tretinu plnej sadzby.

Okrem toho sa príspevky platia za osoby, ktoré poberajú dávky v nezamestnanosti, nemocenské alebo materské dávky, invalidný dôchodok (priznaný po roku 2002), príspevok na vzdelávanie (*uddannelsesydelse*), príspevok na vzdelávanie pre dospelých alebo na nepretržité vzdelávanie (*VEU-godtgørelse*), dávku v nezamestnanosti určenú osobám, ktoré sú oprávnené využívať systém dotovaných flexibilných pracovných miest (*ledighedsydelse*), aktivačnú dávku (*aktiveringsydelse*), priame sociálne príspevky (*kontanthjælp*), náhradu za stratu príjmu rodičom, ktorí sa musia starať o postihnuté dieťa (*tabt arbejdsfortjeneste*) atď.

Príjemcovia dávok predčasného dôchodku, ako je čiastočný dôchodok (*delpension*), príspevok predčasného dôchodku pre príjemcov využívajúcich výhody systému

dotovaných flexibilných pracovných miest (*fleksydelse*) a predčasný dôchodok (*efterløn*), majú možnosť dobrovoľne platiť príspevky do systému ATP. Prijemcovia invalidného dôchodku, ktorým bol priznaný dôchodok pred rokom 2003, môžu tiež dobrovoľne prispievať do tohto systému. Poistenci na dobrovoľnom základe platia pravidla polovicu príspevku sami.

Aké dávky sa poskytujú?

Sociálny dôchodok

Bežný dôchodok sa skladá zo základnej sumy a dôchodkového príplatku. Vypĺacanie základnej sumy podlieha kontrole príjmov z práce dôchodcu. Suma dôchodkového príplatku závisí od súčtu príjmov dôchodcu a manželského partnera.

V prípade odloženého dôchodku sa výška dôchodku zvyšuje o percento vypočítané na základe poistno-matematických zásad podľa dĺžky odkladu. Do veku 65 rokov nie je dôchodok možný.

Dôchodok sa vypláca ku koncu každého mesiaca. Môže sa vyplatiť až od prvého dňa mesiaca nasledujúceho po predložení žiadosti. Vo všeobecnosti sa uhrádza iba dôchodcom, ktorí majú riadny pobyt v Dánsku alebo v inom členskom štáte Európskej únie.

Môžu existovať aj nároky na príplatky na zdravotné služby (*helbredstillæg*) a príspevok na kúrenie (*varmetillæg*). Okrem toho je možné priznať osobný príspevok (*personligt tillæg*) dôchodcom, ktorých životné podmienky sú mimoriadne ťažké.

Doplňkový dôchodok

V rámci systému ATP sa vyplácajú doživotné starobné dôchodky na žiadosť, najneskôr od veku 65 rokov poistenca. Ich výška závisí od obdobia platenia poistného v systéme a od sumy zaplatených príspevkov. Starobný dôchodok sa zvyčajne priznáva vo forme pravidelných dávok, ale nižšie dôchodky môžu byť uhradené vo forme jednotnej paušálnej sumy.

Ak sa o dôchodok v rámci systému ATP požiada po dovŕšení veku 65 rokov, jeho výška sa zvýši približne o 5 až 8 % za každý rok, o ktorý je žiadosť odložená, a to až do veku 75 rokov. Do veku 65 rokov nie je dôchodok možný.

Ako získať dávky v starobe?

Sociálny dôchodok

Miestny úrad v mieste bydliska je povinný informovať vás o možnosti požiadať o starobný dôchodok, keď sa blížite k dôchodkovému veku. Nevyžaduje sa žiadna osobitná žiadosť.

Osoby s pobytom v zahraničí nebudú informované a musia samy kontaktovať Dánsku dôchodkovú poisťovňu (*Pensionsstyrelsen*).

Ak nesúhlasíte s rozhodnutím miestneho úradu o nároku na dôchodok, môžete sa voči nemu odvolať na príslušnej Sociálnej komisii (*det Sociale Nævn*). Ak nesúhlasíte

s rozhodnutím Dánskej dôchodkovej poisťovne, môžete podať odvolanie na národnú odvolaciu sociálnu komisiu (*Ankestyrelsen*). Lehota na odvolanie je štyri týždne.

Doplňkový dôchodok

Oprávnené osoby dostávajú v zásade automaticky dôchodok od úradu ATP. Osoby s pobytom v zahraničí však musia úrady kontaktovať samy. Žiadosť sa musí poslať úradu ATP.

Dôchodky v rámci systému ATP sa vyplácajú spravidla každý mesiac vopred na bežný bankový účet príjemcu alebo na jeho účet v sporiteľni.

Ak nesúhlasíte s rozhodnutím v rámci systému ATP týkajúcim sa vašej účasti, príspevkov alebo nárokov na dôchodok, môžete sa voči nemu odvolať v lehote štyroch týždňov na odvolacom výbore ATP (*Ankenævnet for Arbejdsmarkedets Tillægspension*).

Kapitola VII: Pozostalostné dávky

Kedy máte nárok na pozostalostné dávky?

Pozostalostné dávky v rámci systému ATP boli v roku 2002 zmenené. Nový systém sa týka príspevkov vyplácaných po 1. januári 2002.

Nárok majú pozostalý manželský partner, druh/družka a za určitých podmienok aj rozvedený partner, ako aj deti.

Ak poistenec umrie, jeho manželský partner či druh/družka a každé z jeho detí do 21 rokov majú spravidla nárok na jednotnú paušálnu sumu vyplácanú v rámci systému ATP pod podmienkou, že zosnulý bol poistencom nového systému aspoň dva roky a platil príspevky zodpovedajúce zamestnaniu na plný úväzok v trvaní dvoch rokov. Druhovia/družky musia byť osobne zaregistrovaní v systéme ATP pred úmrtím. Okrem toho musia mať rovnakú adresu v zozname obyvateľov počas dvoch rokov pred úmrtím.

Pre pozostalých neexistuje iný systém sociálnych dôchodkov.

Aké dávky sa poskytujú?

V súlade s novými predpismi sa vyplácajú tieto dávky. V zásade všetci pozostalí s nárokom na dávky dostávajú jednotnú paušálnu sumu 50 000 DKK (6 725 EUR) pred zdanením. Výška dávok vyplatených manželskému partnerovi či druhovi/družke závisia od veku, v ktorom poistenec umrel; od veku 66 rokov sa postupne znižujú a úplne zanikajú v 70 rokoch.

Nároky podľa pôvodných predpisov pretrvávajú, aj keď mala osoba pri úmrtí 70 rokov a viac. To znamená, že pozostalý manželský partner môže naďalej dostávať jednotnú paušálnu sumu podľa pôvodných predpisov. Ak má pozostalý nárok na jednotnú paušálnu platbu podľa nového aj starého systému, vyplatí sa mu len vyššia suma z týchto dvoch súm. Sumy priznané deťom podľa starých pravidiel sa vyplácajú za každé dieťa do 18 rokov a vypočítavajú sa podľa jednotlivých prípadov.

K ďalším dávkam patria:

- Podpora pri úmrtí (*begravelseshjælp*): pri úmrtí poistenca môže zdravotná poisťovňa vyplatiť podporu pri úmrtí, ak mal zosnulý nárok na dávky zdravotného poistenia. Výška (až do 9 900 DKK (1 332 EUR)) tohto príspevku závisí od rodinnej a finančnej situácie zosnulého. Ak bol zosnulý mladší ako 18 rokov, pozostalí dostávajú paušálny príspevok, ktorý nezávisí od výšky príjmu (8 300 DKK (1 116 EUR)).
- Pomoc pozostalým (*efterlevelseshjælp*) určená pre manželského partnera (alebo druha/družku aspoň 3 roky). Táto dávka zodpovedá paušálnej sume, ktorá závisí od príjmu a majetku pozostalého. Maximálna suma je 13 443 DKK (1 808 EUR). Ak je príjem väčší ako 345 805 DKK (46 512 EUR) ročne, nepriznáva sa žiadna dávka.
- Príspevok na výživné (*hjælp til forsørgelse*), ktorý možno priznať v prípade núdze.

Ako získať pozostalostné dávky?

Úradu ATP je potrebné zaslať žiadosť, ak zosnulý žil v zahraničí, alebo ak žili v zahraničí pozostalí.

Kapitola VIII: Dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania

Kedy máte nárok na dávky v súvislosti v pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?

Zákon o odškodňovaní pracovníkov (*lov om arbejdsskadesikring*) pokrýva v zásade osoby zamestnané v Dánsku alebo na dánskom plavidle a samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré sa poistili. Poistenie proti pracovným úrazom a chorobám z povolania treba uzatvoriť s niektorou schválenou poisťovňou.

Poistenie pokrýva ujmu spôsobenú úrazom alebo vystavením nebezpečenstvu, ktorú utrpela osoba v rámci práce. Úraz alebo vystavenie musia mať náhly charakter alebo trvať maximálne päť dní. Poistenie pokrýva aj súbor chorôb z povolania, ktoré tú uvedené v špeciálnom zozname, ako aj ujmu spôsobenú živo narodenému dieťaťu v dôsledku pracovnej činnosti matky počas tehotenstva alebo vystavením rodičov škodlivému vplyvu pred počatím. Úrazy, ku ktorým dôjde na ceste do práce alebo z práce, však nie sú pokryté.

Aké dávky sa poskytujú?

K dávkam patrí:

- lekárska starostlivosť, funkčná rehabilitácia, vybavenie a pomôcky,
- odškodnenie za stratu zárobkovej schopnosti (*erstatning for erhvervsevnetab*),
- odškodnenie za trvalú ujmu (*méngodtgørelse*),
- odškodnenie v prípade úmrtia živiteľa (*erstatning for tab af forsørger*),
- dočasný príspevok pre pozostalých v prípade úmrtia.

Lekárska starostlivosť a funkčná rehabilitácia

Náklady na lekársku starostlivosť, ktorá nie je vo vnútroštátnom systéme zdravotnej starostlivosti bezplatná, sa uhrádzajú vtedy, ak sa pokladajú za potrebné na zabezpečenie čo možno najlepších podmienok liečby alebo na zaručenie výsledkov liečby. Úrad pre pracovné úrazy a choroby z povolania taktiež určuje, či budú potrebné ďalšie výdavky na liečbu, lieky, prístroje a osobitné pomôcky atď. Ak sa domnieva, že takéto výdavky sa budú vyžadovať v budúcnosti, pokryjú sa jednotnou sumou. Lekárska starostlivosť a funkčná rehabilitácia sa poskytujú iba vtedy, pokiaľ ich neuhrádza verejný systém zdravotného poistenia, alebo ak nie sú súčasťou liečby poskytovanej vo verejných nemocniciach.

Nemocenské dávky

Nemocenských dávok sa zákon o odškodňovaní pracovníkov netýka. Keď od úrazu alebo objavenia sa choroby uplynie jeden rok, musí sa v prípade možnosti prijať rozhodnutie na priznanie náhrady za stratu schopnosti užívať sa alebo stála náhrada za ujmu.

Odškodnenie za stratu schopnosti užívať sa

Náhrada za stratu budúcej zárobkovej schopnosti je určená na kompenzáciu straty príjmu vyplývajúcej z pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Jeho výška sa rovná rozdielu medzi príjmom, ktorý by mala dotknutá osoba, keby neutrpena pracovný úraz, alebo nedostala chorobu z povolania, a príjmom, ktorý by pravdepodobne mala vzhľadom na úraz. Na získanie nároku na odškodnenie treba, aby strata schopnosti užívať sa bola vyššia ako 15 %. V prípade úplnej strany sa odškodnenie rovná 83 % ročnej odmeny; ak je strata nižšia, náhrada sa úmerne znižuje. Pre výšku ročnej odmeny je však stanovená horná hranica (474 000 DKK (63 755 EUR)).

Toto odškodnenie sa v zásade vypláca vo forme dôchodku, ale môže sa vyplatiť aj ako paušálna suma, ak je strata schopnosti užívať sa nižšia ako 50 %. V ostatných prípadoch sa môže na žiadosť príjemcu časť odškodnenia premeniť na paušálnu sumu.

Odškodnenie za trvalú ujmu

Odškodnenie za trvalú ujmu je určené na kompenzáciu trvalých nepríjemností v bežnom živote spôsobených zdravotnými následkami pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Výška tohto odškodnenia závisí od veľkosti ujmy a vypočítava sa podľa sadzovníka. Náhrada za trvalú ujmu sa vypláca ako jednotná paušálna suma.

Odškodnenie v prípade úmrtia živateľa

Odškodnenie v prípade úmrtia živateľa sa priznáva pozostalému manželskému partnerovi alebo iným pozostalým nezaopatreným osobám. Je stanovené na úrovni, pri ktorej sa zohľadňuje schopnosť pozostalých užívať sa, vypláca sa na obdobie maximálne desať rokov a jeho výška je až 30 percent ročného príjmu zosnulého živateľa. Každé dieťa má všeobecne nárok na ročnú dávku rovnajúcu sa 10 % ročného príjmu zosnulého živateľa pred jeho úmrtím (20 %, ak bol zosnulý sám živateľom dieťaťa), až kým nedosiahne vek 18 rokov (alebo 21 rokov, pokiaľ študuje, alebo sa nachádza vo vzdelávacom procese).

Dočasný príspevok pre pozostalých

Dočasný príspevok pre pozostalých je určený na kompenzáciu rozličných nákladov, ktoré znáša manželský partner alebo druh/družka zosnulého pri úmrtí; ide o paušálnu sumu, ktorá je rovnaká pre všetkých.

Ako získať dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania?

Zamestnávateľ má povinnosť oznámiť čo najskôr každý úraz svojej poisťovni alebo úradu pre pracovné úrazy (*Arbejdsskadestyrelsen*). Pokiaľ zamestnávateľ nezašle oznámenie, osoba, ktorá utrpela úraz alebo nadobudla chorobu, alebo jej pozostalí majú lehotu jedného roka na to, aby sa sami obrátili na poisťovňu alebo úrad pre pracovné úrazy. Lekári a zubári majú povinnosť čo najrýchlejšie oznámiť každú predpokladanú chorobu z povolania.

Vyplácanie dávok

V prípade úrazu vypláca dôchodky a jednorazové sumy príslušná poisťovňa. V prípade choroby z povolania ich vypláca Poisťovňa pre choroby z povolania pracovného trhu (*Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring*).

Opravné prostriedky

O tom, či došlo, alebo nedošlo k pracovnému úrazu alebo k chorobe z povolania a či dotknutá osoba má nárok na odškodnenie, rozhoduje Úrad pre pracovné úrazy (*Arbejdsskadestyrelsen*). Ak nesúhlasíte s jeho rozhodnutím, môžete sa proti nemu odvolať do štyroch týždňoch po jeho oznámení na národnej odvolacej sociálnej komisii (*Ankestyrelsen*). Táto lehota je predĺžená na šesť týždňov v prípade pobytu v inej európskej krajine.

Kapitola IX: Rodinné dávky

Kedy máte nárok na rodinné dávky?

Prídavky na deti a mládež a príspevky na deti

Na získanie nároku na prídavky na deti a mládež (*borne- og ungedelse*) a príspevky na deti (*børnetilskud*) musíte splniť tieto podmienky:

- dieťa musí mať riadny pobyt v Dánsku,
- dieťa musí byť slobodné,
- dieťa nesmie byť vychovávané mimo domácnosti rodiny na základe zákona o sociálnych službách alebo poberať iné dávky zo štátnych zdrojov.

Na získanie nároku na prídavky na deti a mládež je potrebné splniť aj ďalšiu podmienku: osoba, ktorá má dieťa v starostlivosti, musí odvádzať dane v Dánsku.

Dodatočnou podmienkou, ktorú treba splniť na získanie nároku na príspevky na dieťa, je, že dieťa alebo ten z rodičov, ktorý má dieťa v starostlivosti, musia mať dánske občianstvo, alebo v predchádzajúcom roku mali riadny pobyt v Dánsku, alebo v prípade nároku na osobitné príspevky na deti mali takýto pobyt počas troch predchádzajúcich rokov.

Okrem toho je podmienkou na získanie plných dávok (prídavok na deti a mládež a príspevkov na dieťa), aby žiadateľ počas 10-ročného referenčného obdobia pred požiadaním o dávky aspoň dva roky býval alebo pracoval v Dánsku. Táto požiadavka sa vzťahuje na štátnych príslušníkov všetkých krajín, t. j. Dánov aj cudzích štátnych príslušníkov.

Ak žiadateľ počas referenčného obdobia býval alebo pracoval v Dánsku šesť mesiacov, má nárok na 25 % plnej sumy dávky. Ak v Dánsku býval alebo pracoval jeden rok, má nárok na 50 %. Ak v Dánsku býval alebo pracoval osemnásť mesiacov, má nárok na 75 %. Ak žiadateľ v Dánsku býval alebo pracoval dva roky, má nárok na dávku v plnej výške.

Prídavky na deti a mládež (*børne- og ungedelse*) sa vyplácajú za všetky deti do 18 rokov. V osobitných prípadoch môžete mať nárok aj na niekoľko druhov príspevkov na deti (*børnetilskud*).

Bežné príspevky na deti (*ordinært børnetilskud*) sa priznávajú deťom z neúplných rodín a keď obaja rodičia detí poberajú bežný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok. Vekové ohraničenie je 18 rokov. Doplnkové príspevky na deti (*ekstra børnetilskud*) sa priznávajú slobodným rodičom, ktorých deti dostávajú bežné príspevky na deti. Rodičovi sa vypláca jediný doplnkový príspevok na deti bez ohľadu na počet detí.

Osobitné príspevky na deti (*særligt børnetilskud*) sa priznávajú neúplným rodinám a sirotám, alebo keď aspoň jeden z rodičov poberá bežný starobný dôchodok alebo predčasný dôchodok. Tieto prídavky sa môžu kombinovať s bežnými a doplnkovými príspevkami na deti. Vekové ohraničenie je 18 rokov.

Prídavky na starostlivosť o deti

Obce môžu zaviesť dávky pre rodičov starajúcich sa o svoje deti namiesto toho, aby deti umiestnili do materských škôl. Dávky sú určené rodičom, ktorí majú pobyt v Dánsku aspoň sedem z ostatných ôsmich rokov a deti vo veku od 24 týždňov do šiestich rokov (obce si môžu určiť podrobnejšie vekové ohraničenie).

Aké dávky sa poskytujú?

Prídavky na deti a mládež a príspevky na deti

Výška prídavkov na deti a mládež závisí od veku dieťaťa.

- Pre každé dieťa vo veku 0 až 2 rokov: 1 422 DKK (191 EUR) na mesiac;
- Pre každé dieťa vo veku 3 až 6 rokov: 1 125 DKK (151 EUR) na mesiac;
- Pre každé dieťa vo veku 7 až 14 rokov: 886 DKK (119 EUR) na mesiac;
- Pre každé dieťa vo veku 15 až 17 rokov: 893 DKK (120 EUR) na mesiac.

Bežný príspevok na deti (*ordinært børnetilskud*) má výšku 425 DKK (57 EUR) mesačne. Doplnkový príspevok na deti je 433 DKK (58 EUR) mesačne a na domácnosť (bez ohľadu na počet detí).

Prídavky na starostlivosť o deti

Prídavky na starostlivosť o deti nemôžu presiahnuť 85 percent nákladov na umiestnenie dieťaťa do škôlky v obci. Na jednu domácnosť je možné vyplácať maximálne tri príspevky.

Ako získať rodinné dávky?

Prídavky na deti a mládež a príspevky na deti sa vyplácajú vopred štvrťročne, zvyčajne matke. Prídavky na mládež vo veku 15 až 17 rokov sa vyplácajú mesiac vopred. Prídavky na deti a mládež vypláca SKAT (národný colný a daňový úrad), zatiaľ čo príspevky na deti vypláca miestny úrad.

Prídavky na deti a mládež a osobitné príspevky na deti sa spravidla vyplácajú automaticky; nie je teda potrebné podávať žiadosť. Doplnkové príspevky na deti a bežné príspevky na deti vyplácané deťom z neúplných rodín sa môžu vyplácať iba na základe žiadosti podanej na miestnom úrade.

Od 1. októbra 2012 bude za spravovanie rodinných prídavkov zodpovedať ústredný úrad *Udbetaling Danmark*.

Opravné prostriedky

Ak nesúhlasíte s rozhodnutím miestneho úradu o nároku na prídavky na deti a mládež alebo na príspevky na deti, môžete podať odvolanie na Sociálnej komisii (*det Sociale Nævn*), ktorá existuje v každom okrese. Od 1. októbra 2012 je potrebné podávať odvolanie na národnú sociálnu odvolaciu komisiu (*Ankestyrelsen*). Rozhodnutia týkajúce sa podmienok platenia daní sú však v právomoci úradu SKAT (národný colný a daňový úrad). Odvolania proti týmto rozhodnutiam možno podať na miestnu

odvolaciu komisiu (*skatteankenævnet*). Lehota na odvolanie v oboch prípadoch je štyri týždne.

Kapitola X: Nezamestnanosť

Kedy máte nárok na dávky v nezamestnanosti?

Na rozdiel od všetkých ostatných typov sociálneho poistenia je poistenie v nezamestnanosti dobrovoľné. Poistovne v nezamestnanosti (*arbejdsløshedskasserne*) boli pôvodne prepojené s odborovými organizáciami a organizované podľa profesijných odvetví. V súčasnosti ich je 27.

Aby ste mali nárok na dávky v nezamestnanosti, musíte sa prihlásiť do poisťovne pre prípad nezamestnanosti. V opačnom prípade nebudete mať nárok na dávky z dánskeho poistenia v nezamestnanosti.

Kto môže byť poistený?

Osoby vo veku od 18 do 63 rokov, ktoré majú riadny pobyt v Dánsku, sa môžu poistiť v niektorej z poisťovní pre prípad nezamestnanosti.

K prihláseniu môže dôjsť na základe poistenia plného úväzku alebo skráteného úväzku. Poistenec musí platiť príspevky na poistenie v nezamestnanosti.

Podmienky, ktoré treba splniť

Na získanie nároku na podporu v nezamestnanosti musíte byť nezamestnaný, zapísaný na úrade práce (*Jobcenter*) ako uchádzač o zamestnanie, aktívne si hľadať zamestnanie a byť k dispozícii pracovnému trhu.

Nárok na dávky v nezamestnanosti spravidla vzniká po jednom roku prihlásenia sa do schválenej poisťovne v nezamestnanosti. Ak podávate žiadosť o dávky v nezamestnanosti prvýkrát, musíte mať okrem toho za posledné tri roky odpracované obdobie aspoň 1 924 hodín ako zamestnanec, čo zodpovedá celkovej dĺžke bežnej práce na plný úväzok v príslušnom odvetví za obdobie jedného roka, alebo mať za sebou samostatnú zárobkovú činnosť vykonávanú ako hlavnú činnosť počas rovnakého obdobia.

Predčasný dôchodok z poistenia pre prípad nezamestnanosti (*efterløn*)

Zamestnanci a samostatne zárobkovo činné osoby, ktorí sú prihlásení do niektorej poisťovne v nezamestnanosti a majú viac ako 60, ale menej ako 65 rokov, majú nárok na predčasný dôchodok, či už aktívne pracujú, alebo sú nezamestnaní.

Vek odchodu do predčasného dôchodku sa mení zo 60 rokov a počnúc rokom 2014 sa postupne bude zvyšovať. V roku 2023 to bude 64 rokov pre osoby narodené po 30. júni 1959. Počas toho istého obdobia sa bude postupne zvyšovať dôchodkový vek na 67 rokov a obdobie, v ktorom možno získať predčasný dôchodok, sa bude postupne znižovať až na dobu troch rokov.

Ak naň chcete získať nárok, musíte mať pobyt v Dánsku, Grónsku, na Faerských ostrovoch alebo v inej krajine EHP a musíte byť poistení v poisťovni v nezamestnanosti od veku 30 rokov a minimálne 30 rokov. Tiež musíte odvádzať príspevky na predčasný

dôchodok za rovnaké obdobie a musíte mať nárok na dávky v nezamestnanosti v čase prechodu na predčasný dôchodok.

Ďalšie informácie sú k dispozícii na Dánskom úrade pre udržanie práce a medzinárodný nábor zamestnancov (*Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering*) alebo v centre sťažností na poisťovne v nezamestnanosti (*Center for klager om arbejdsløshedsforsikring*), nad ktorými vykonáva dohľad Úrad pre pracovné úrazy (*Arbejdsskadestyrelsen*) v Dánsku.

Aké dávky sa poskytujú?

Dávky v nezamestnanosti dosahujú sumu 90 percent predchádzajúceho príjmu zo zamestnania, v maximálnej výške 788 DKK (106 EUR) denne, päť dní v týždni. V prípade osôb s poistením na základe čiastočného pracovného úväzku predstavujú dávky sumu maximálne dve tretiny sumy plnej podpory, teda 525 DKK (71 EUR) denne, päť dní v týždni.

Nezamestnané osoby spĺňajúce určité podmienky v zmysle období zamestnanosti majú nárok na 82 percent maximálnej sumy bez ohľadu na predchádzajúce príjmy.

Mladé nezamestnané osoby bezprostredne po ukončení odborného vzdelávania v trvaní 18 mesiacov alebo vojenskej služby dostávajú dávky do výšky 646 DKK (87 EUR) denne, päť dní v týždni.

V prípade samostatne zárobkovo činných osôb sa výška podpory v nezamestnanosti vypočítava spravidla na základe priemerného príjmu z pracovnej činnosti vykonávanej počas dvoch najlepších rozpočtových rokov za päť rokov predchádzajúcich obdobiu nezamestnanosti.

Poistenec, ktorý spĺňa podmienky, môže dostávať dávky za dva rokov, a to počas trojročného obdobia.

Ako získať dávky v nezamestnanosti?

Je potrebné podať žiadosť príslušnej poisťovni.

Opravné prostriedky

Voči rozhodnutiam poisťovne pre prípad nezamestnanosti týkajúcim sa prihlásenia, dávok atď. sa možno odvolať do štyroch týždňov na úrade pre trh práce (*Arbejdsmarkedsstyrelsen*) alebo v centre sťažností na poisťovne v nezamestnanosti (*Center for klager om arbejdsløshedsforsikring*). Voči jeho rozhodnutiu sa možno odvolať v rovnakej lehote na národnej sociálnej odvolacej komisii pre zamestnanosť (*Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg*).

Kapitola XI: Minimálne zdroje

Kedy máte nárok na dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?

Sociálna podpora a aktivačný príspevok

Aktivačné opatrenia, sociálna podpora (*kontanthjælp*) a aktivačný príspevok (*starthjælp*) sa poskytujú, keď je dospelá osoba dočasne bez dostatočných prostriedkov na zabezpečenie svojich potrieb alebo potrieb svojej rodiny v dôsledku určitých okolností (napr. choroby, nezamestnanosti). Dávka je založená na rodine a závisí od veku, nezaopatrených detí a obdobia pobytu a ktorý sa vzťahuje na všetky osoby s legálnym pobytom v Dánsku.

Úroveň dávky závisí od pobytu v minulosti: na získanie sociálnej podpory (*kontanthjælp*) je potrebné mať v Dánsku pobyt sedem z posledných ôsmich rokov. V opačnom prípade získa žiadateľ aktivačný príspevok (*starthjælp*), ktorý sa vypláca v menšej výške.

Podpora sa nepriznáva v prípade, ak má žiadateľ alebo jeho manželský partner dostatočné prostriedky na pokrytie svojich finančných potrieb vrátane nehnuteľného a hnutelného majetku. Nezohľadňuje sa suma do 10 000 DKK (1 345 EUR), v prípade manželského páru 20 000 DKK (2 690 EUR). Okrem toho sa neberie do úvahy ani určitá výška príjmu z pracovnej činnosti. Obecné úrady rozhodnú o tom, ktoré ďalšie príjmy alebo majetok sa v jednotlivých prípadoch nebude zohľadňovať.

Poberatelia sociálnej podpory (*kontanthjælp*) alebo aktivačného príspevku (*starthjælp*) musia prijať vhodné ponuky na účasť na aktivačnom opatrení alebo na akomkoľvek opatrení zameranom na zlepšenie možností príjemcu alebo jeho partnera pri začlenení na pracovný trh, napr. účasť na kurze o hľadaní práce, získavanie pracovných skúseností v spoločnosti atď.

Príspevky na bývanie pre dôchodcov

Príspevky na bývanie pre dôchodcov môžu byť priznané dôchodcom, ktorí majú obvyklé miesto bydliska v Dánsku a byť v Dánsku používajú ako svoje hlavné miesto bydliska. Tento byt musí byť povinne vybavený kuchyňou.

Aké dávky sa poskytujú?

Sociálna podpora a aktivačný príspevok

Vymeriavací základ sociálnej podpory (*kontanthjælp*) je 80 percent maximálnej dávky v nezamestnanosti pre rodičov s deťmi žijúcimi v Dánsku a 60 percent tejto maximálnej hranice pre osoby bez detí. Na aktivačný príspevok (*starthjælp*) a na mladých ľudí do veku 25 rokov sa vzťahuje osobitná sadzba.

Ďalšie prídavky sú k dispozícii pre osoby staršie ako 25 rokov, ktoré musia hradiť výdavky na rodinu či bývanie. Ďalšie prídavky sú možné v osobitných prípadoch značných a nepredvídaných výdavkov.

Príjemcovia aktivačného príspevku, ktorí sa zúčastňujú na aktivačných opatreniach alebo individuálnom školení (*jobtræning*) môžu poberať prídavky na kompenzáciu nákladov vyplývajúcich z tejto účasti.

Neexistuje maximálne ohraničenie poberania dávok, ale podpora sa zníži tým, ktorí ju poberajú nepretržite šesť mesiacov.

Príspevky na bývanie pre dôchodcov

Výška dávky na bývanie závisí od príjmu domácnosti.

Ako získať dávky v súvislosti s minimálnymi zdrojmi?

Sociálna podpora a aktivačný príspevok

Je potrebné podať žiadosť miestnemu úradu. Miestne úrady žiadosť o dávky spracúvajú čo najrýchlejšie. Nestanovujú sa žiadne osobitné postupy.

Príspevky na bývanie pre dôchodcov

Žiadosť o príspevok na bývanie pre dôchodcov sa predkladá na miestnom úrade v mieste bydliska.

Kapitola XII: Dlhodobá starostlivosť

Kedy máte nárok na dlhodobú starostlivosť?

Všetci obyvatelia môžu získať osobnú a praktickú pomoc, ak samostatne nedokážu vykonávať základné osobné a praktické činnosti, aby tak mohli zostať vo svojich domovoch čo najdlhšie a zabránilo sa ďalšiemu zhoršovaniu ich fyzického aj duševného zdravia.

Aké dávky sa poskytujú?

Osobám v núdzi sa poskytuje pomoc s osobnou hygienou a pomoc v domácnosti. Osobám so závažným telesným postihnutím sa môže poskytnúť sprevádzajúca osoba.

Obec môže poskytnúť ľuďom v núdzi dočasné bývanie v opatrovateľskom centre alebo v domove s ošetrovateľskou starostlivosťou.

Po osobitnom individuálnom vyhodnotení je možné rodine alebo osobe starajúcej sa doma o osobu so zníženou duševnou alebo fyzickou funkčnosťou priznať pomoc. Táto pomoc môže mať formu starostlivosti v dennom stacionári alebo nočný pobyt v domove s ošetrovateľskou starostlivosťou.

Miestny úrad rozhodne o tom, či občan vyžaduje pomoc, ktorú nemožno poskytnúť vo forme domácej starostlivosti. Ak sa občanovi poskytne rezidenčné bývanie, môže si vybrať z rôznych možností v obci alebo aj v iných obciach.

Nepriznávajú sa žiadne osobitné peňažné dávky.

Ako získať dlhodobú starostlivosť?

Systém služieb starostlivosti je decentralizovaný: zodpovednosť za poskytovanie osobnej a praktickej pomoci spočíva na miestnych úradoch. Tie musia zvážiť všetky požiadavky na osobnú a praktickú pomoc. Rozhodnutia miestnych úradov musia vychádzať z osobitného a individuálneho hodnotenia potreby pomoci.

Sťažnosti týkajúce sa rozhodnutí v oblasti osobnej a praktickej pomoci musia byť odoslané na miestny úrad pre sťažnosti, pričom existuje možnosť odvolania sa na Sociálnu rozhodcovskú komisiu.

Príloha : Užitočné adresy a webové stránky

Podrobnejšie informácie o kvalifikačných podmienkach a jednotlivých dávkach sociálneho zabezpečenia v Dánsku môžete získať od štátnych inštitúcií, ktoré riadia systém sociálnej ochrany.

V prípade otázok v oblasti sociálneho zabezpečenia, ktoré sa týkajú viac než jednej krajiny EÚ, môžete vyhľadať kontaktnú inštitúciu v adresári s inštitúciami vedenom Európskou komisiou, ktorý je dostupný na adrese: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Žiadosti o informácie o vplyve poistenia v dvoch alebo viacerých členských štátoch na dávky sa majú posilať na:

Ministerstvo zamestnanosti
Beskæftigelsesministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K
Tel.: + 45 7220 5000
<http://www.bm.dk>

Doplňkové dôchodkové inštitúcie trhu práce
Arbejdsmarkedets Tillægspension (atp)
Kongens Vænge 8
3400 Hillerød
Tel.: +45 4820 4923
<http://www.atp.dk>

Odvolací výbor doplnkového dôchodkového systému
(ATP-Ankenævnet)
Ved Stranden 8
Tel.: +45 7220 5000
DK-1061 KØBENHAVN K

Národný úrad pre pracovné úrazy
Arbejdsskadestyrelsen
Sankt Kjelds Plads 11
P.O. Box 3000
2100 København Ø
Tel.: +45 7220 6000
<http://www.ask.dk>

Dánsky úrad pre udržanie práce a medzinárodný nábor zamestnancov
Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering
Njalsgade 72 C
2300 København S
Tel.: +45 3396 3600
<http://www.sfr.dk>

Úrad pre trh práce
Arbejdsmarkedsstyrelsen
Holmens Kanal 20
1016 København K
Tel.: +45 3528 8100
<http://www.ams.dk>

Ministerstvo sociálnych vecí a začlenenia
Social- og Integrationsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tel.: +45 3392 9300
<http://www.sm.dk>

Dánska dôchodková poisťovňa
Pensionsstyrelsen
Njalsgade 72 C
2300 København S
Tel.: +45 3395 5000
<http://www.penst.dk>

Ministerstvo zdravotníctva
Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse
Holbergsgade 6
1057 København K
Tel.: +45 7226 9000
<http://www.sum.dk>

Dánsky úrad pre zdravie a liečivá
Sundhedsstyrelsen
Axel Heides Gade 1
2300 København S
Tel.: +45 7222 7400
<http://www.sst.dk>

Národný úrad pre práva a sťažnosti pacientov
Patientombuddet
Finsensvej 15
2000 Frederiksberg
<http://www.patientombuddet.dk>

Ministerstvo daní
Skatteministeriet
Nicolai Eigtvedsgade 28
1402 København K
Tel.: +45 7222 1818
<http://www.skat.dk>
Národná sociálna odvolacia komisia pre zamestnanosť
(Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg)
Amaliegade 25
Postboks 9080
DK-1022 KØBENHAVN K
Tel.: +45 3341 1200
<http://www.ast.dk>

Národná sociálna odvolacia komisia
(Ankestyrelsen)
Amaliegade 25
P. O. BOX 9080
DK-1022 KØBENHAVN K
Tel.: +45 3341 1200
<http://www.ast.dk>

Udbetaling Danmark
Kongens Vænge 8
3400 Hillerød
Tel.: +45 7011 1213
<http://www.atp.dk/wps/wcm/connect/udbetalingdanmark/ud.dk>